

Reflexia národnej a európskej identity v novom tisícročí

Informačný list č. 4

INTERDISCIPLINÁRNA A NADNÁRODNÁ DISKUSIA O EURÓPSKEJ
A NÁRODNEJ IDENTITE

1 Projekt a ciele

Projekt spája partnerov z Nemecka, Českej a Slovenskej republiky, jedným z cieľov je porovnať svoje skúsenosti so vzdelávaním v oblasti európskej a národnej identity a dozvedieť sa o najmodernejšom vývoji, ktorý môžu využiť vysokoškolskí učitelia a učitelia na stredných školách. Dlhodobým cieľom je účasť mladých ľudí na aktívnom občianstve EÚ. Konkrétnym cieľom je výučba vyššie uvedených tém na vysokej škole vysoko inovatívnym spôsobom s využitím informačných a komunikačných technológií (IKT). Uvádzajú sa napríklad rôzne pohľady na národnú a európsku identitu, používa sa virtuálna 3D platforma „Kitely“.

Záverečný informačný list projektu sa zameriava na výsledky, ktoré sa objavili počas mesačnej mobility v roku 2022. Následne dokument sumarizuje výsledky mobility, účasť študentov, prednášky, semináre, diskusie a vyhodnotenie pracovných úloh. Študenti, ktorí sa zúčastnili mobility predstavujú len vzorku všetkých zúčastnených študentov na projekte. Jednou z kľúčových otázok bolo preskúmať ich vzťah k národnej identite. Keďže ide o analýzu kvalitatívnych údajov (voľný text odpovedí), nerozlišuje sa medzi študentmi zo štyroch partnerských univerzít, resp. troch krajín. Dá sa predpokladať, že výroky a hodnotenie

študentov, ktorí sa zúčastnili mesačnej mobility boli ovplyvnené i politickou situáciou, nakoľko sa stretnutie konalo po vojenskom útoku na Ukrajinu zo strany Ruska.

2 Vývoj projektu a priebeh počas mesiaca mobility

Projekt NAETINEM začal v októbri 2019 a jeho cieľom bolo riešiť otázky národných identít a Európskej identity z rôznych pohľadov jednotlivých krajín. Navyše bolo plánované výsledky práce aplikovať do učebných pomôcok pre žiakov. Okrem iného na realizáciu mal byť použitý virtuálny svet Kitely. Osobitná pozornosť bola venovaná aj používaniu programu Kitely osobami so špecifickými potrebami.

Existovali tri cieľové skupiny, ktoré ovplyvnili výsledky projektu: (1) V rámci interných projektových podujatí (nadsnárodné stretnutia a mesiac mobility), študenti boli zapojení do tvorby obsahu, preskúmal sa multiperspektívny pohľad na národnú a európsku identitu prostredníctvom prezentácií zúčastnených členov projektu.

(2) Učítelia boli oslovení prostredníctvom rôznych podujatí, počas ktorých boli workshopy, ktoré sa konali v partnerských krajinách v príslušnom národnom jazyku.

(3) Samotná výučba, ktorá bola zameraná na študentov i žiakov. Boli to prednášky, prezentácia výučba programu vo virtuálnom 3D svete Kitely. Boli vytvorené konkrétne projektové výstupy. Tieto projektové výstupy vznikli v priebehu celého projektu a sú vhodné na použitie z viacerých perspektív pri skúmaní otázok týkajúcich sa národného a európskeho pohľadu na európsku identitu. Mesiac mobility zohral osobitný význam v rámci projektu. Pracovali študenti zo štyroch partnerských univerzít spoločne od 28. februára 2022 do 25. marca 2022 ako posledné veľké projektové podujatie, v rámci ktorého všetky výsledky boli zhromaždené a opäť prebehla intenzívna výmena názorov. Prvé tri týždne mobility boli navrhnuté ako virtuálna výmena s dennými prednáškami a workshopmi, ktoré boli organizované partnerskými univerzitami. Posledný týždeň sme strávili spolu v Olomouci, kde sa zintenzívnili osobné výmeny názorov a priame kontakty.

Stretnutia účastníkov projektu boli často ovplyvnené pandemickými opatreniami, no napriek zložitej situácii stretnutia prebiehali, hoci často len prostredníctvom pripojením sa cez internet.

Napriek všetkým obmedzeniam za veľký úspech možno považovať mesiac mobility, kde sa podarilo byť všetkým zúčastneným byť v kontakte online a posledný týždeň i priamo fyzicky v Olomouci.

3 Začiatky procesu európskeho zjednotenia a jeho význam. Aktuálne výzvy.

Ústrednou otázkou európskej identity je odpoveď na význam a užitočnosť týkajúca sa Európskeho zjednocovacieho procesu. V prvých troch týždňoch mesiaca mobility, študentom boli poskytnuté online ponuky vyučovaných predmetov na rôzne témy a zároveň im boli pridelované konkrétne úlohy na každý deň mobility, ktoré museli plniť. Napríklad v úlohách dňa 13. a 14. boli študenti požiadaní, aby sa vyjadrili k začiatkom zjednocovacieho procesu Európy a významu pôvodných myšlienok pre súčasnú situáciu.

Prvá čiastková úloha úlohy dňa 14. súvisela so Schumannovou deklaráciou. Aby mohli odpovedať na zadané otázky museli si naštudovať potrebný materiál, už pri jeho spracovaní načrtli paralely so súčasnými výzvami, ktorým únia čelí. 1 úloha dňa 14, čiastková úloha 1: „Nájdite kľúčové myšlienky deklarácie [Schumannovej deklarácie], ktoré si myslíte mohli viesť k EÚ, ako ju poznáme dnes, a napísať ich sem ako odpoveď na dnešnú úlohu.“ 2 Schumannova deklarácia je prejav vtedajšieho francúzskeho ministra zahraničných vecí Roberta Schumanna z 9. mája 1950. v ktorom navrhol vytvorenie Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO). Členovia tejto komunity mali spojiť svoju produkciu uhlia a ocele. Táto organizácia mala za následok neskoršie vytvorenie Európskej únie.

Ďalšou z úloh bolo analyzovať súčasnú situáciu v EÚ. Hlavným problémom bolo nájsť spôsoby, ako udržať mier a zabrániť vojne. EÚ má niekoľko sankcií a má aj mnoho programov, vďaka ktorým má EÚ a lepšie miesto pre svojich členov. Dokument mohol pomôcť riešiť situáciu, ako je EÚ v týchto v týchto dňoch (študent, úloha na mesiac mobility 14.1; citované z

Moodle). Objavili sa aj vyhlásenia, ktoré poukazovali na to, že myšlienka politicky zjednotenej Európy mala sa už zrodiť prostredníctvom Schumannovej deklarácie. Napríklad jeden študent opísal Schumannovu deklaráciu ako „zrod Európy ako politickej entity“; (študent, mobilita mesačná úloha 14.1; citované z Moodle). Najmä spojenie medzi udržiavaním mieru študenti zdôraznili rozvoj/prosperitu: „Myslím si, že tieto myšlienky mieru a rozvoja urobili z EÚ to, čím je dnes – mám na mysli na kreatívne spôsoby EÚ, ktoré využíva na udržiavanie mieru a predchádzanie vojne (napríklad vojna na Ukrajine) a tiež rozmanitosť jej programov a plánov urobiť z EÚ lepšie miesto, to ma núti myslieť si to, že tento dokument určite pomohol a prispel k tomu, ako veci robíme; (študent, mobilita mesačná úloha 14.1; citované z Moodle). Druhá podotázka úlohy dňa 14. 3 presahovala rámec reprodukcie obsahu a poukázala na aktuálnosť motívov Schumannovej deklarácie dnes. Veľa študentov zaradilo túto otázku do kontextu ruského útoku aj na Ukrajinu.

Ďalšia otázka bola, či sú motívy Schumannovej deklarácie aktuálne aj dnes, 29 z 31 študentov, ktorí na úlohe pracovali, odpovedalo, že ciele sú stále významné. Uvádzame niektoré príspevky študentov: „Predchádzanie vojne v Európe je stále dnes aktuálne. Krajiny, ktoré sú úzko spojené, nevedú proti sebe vojnu, v Európe bola vždy vojna. Až odkedy sa mnohé krajiny spojili, aby vytvorili EÚ vojne sa nadhlo zabránilo (študent, úloha na mesiac mobility 14.2; citované z Moodle). Aj navonok je zjednotená Európa stabilnejšia a odolnejšia ako jednotlivé krajiny. Ak by Ukrajina bola súčasťou EÚ, Rusko by sa možno neodvážilo na ňu zaútočiť (študent, úloha na mesiac mobility 14.2; citované z Moodle). Áno, tieto motívy sú aktuálne aj dnes. Myslím si, že Schumanova deklarácia je nadčasová a veľmi progresívna, najmä na vtedajšiu dobu (úloha na mesiac mobility študentov 14.2; citované z Moodle). Myslím, že áno, je dôležité zachovať globálny mier, aby sa predišlo akémukoľvek väčšiemu konfliktu alebo dokonca svetovej vojne. Myslím si, že je dobré, že EÚ nemá len jeden plán, ale má veľa rôznych programov, ktoré sa zameriavajú na rôzne oblasti (študent, úloha na mesiac mobility 14.2.; citované z Moodle). Niektorí študenti vyjadril názor, že EÚ nerobí všetko správne, ale takmer všetci sa chcú držať cieľov Schumannovej deklarácie a považovať ich za správne a dôležité. Úloha dňa 13. 4. sa zaoberala dnešným významom motívov, ktoré viedli k založeniu EÚ. Čiastková otázka bola „Sú podľa vás tieto motívy vzniku EÚ aktuálne aj dnes?“, a otázku, či sú vtedajšie motívy európskeho zjednotenia aktuálne aj dnes, názory študentov boli opäť celkom jasné. Až na niekoľko výnimiek (2 z 31 študentov), veria, že motívy, ktoré viedli k procesu európskej integrácie, sú stále aktuálne aj dnes. Niektorí študenti napríklad zdôrazňovali spoločný hodnotový základ: „Rešpektovať spoločné hodnoty, akými sú ochrana ľudských práv, princípy slobody a demokracie. Základné slobody sú v súčasnosti tiež kľúčové, nakoľko stále dochádza k rôznym prejavom nenávisťi voči menšinám. (študent, úloha na mesiac mobility 13.2; citované z systému Moodle). Iní študenti sa zameriavali na solidaritu a súdržnosť

prostredníctvom hospodárskej a finančnej podpory: „ Je potrebné zvážiť veľký európsky jednotný trh so spoločnou európskou menou euro zóny. Finančná podpora pre slabšie štáty a regióny EÚ môže byť tiež lákavá (študent, úloha na mesiac mobility 13.2. ; citované z Moodle). Niektorí študenti sa zaoberali aj rôznymi oblasťami výhod prostredníctvom Európskej únie: „Áno, myslím, že tieto motívy sú stále aktuálne. Napríklad vďaka EÚ má moja krajina lepšiu ekonomiku, podmienky, väčší dovoz a vývoz, lepší obchod a viac starostlivosti o životné prostredie. V krajinách EÚ nepotrebuje pas a mali by vás chrániť a poskytnúť vám a právnikovi, ak vás z niečoho obvinia atď. Lepšie vzťahy s ostatnými krajinami EÚ, dotácie, ochrana a pomoc z iných krajín EÚ (študent, úloha na mesiac mobility 13.2. ; citované z Moodle). Špecifická životná situácia mladých dospelých bola tiež príkladom, študenti: „Myslím si, že motívy EÚ sú stále živé a veľmi dôležité v každodennom živote. Ako už bolo spomenuté, EÚ v prvom rade uzavrela mier od 2. svetovej vojny až dodnes. Všetky krajiny si vzájomne pomáhajú ekonomicky alebo poskytovaním poradenstva a svojho know-how. EÚ vytvára veľa príležitostí pre mladých ľudí realizovať sa vo svojich schopnostiach a zručnostiach. Ja, ako mladý človek, môžem ľahko cestovať a spoznávať nové miesta a kultúry. Toto je spôsob spolupráce a možnosť ako urobiť svet lepším miestom (študent, úloha na mesiac mobility 13.2.; citované z Moodle).

Nie prekvapivo sa poukázalo aj na dôležitosť udržiavania mieru tvárou v tvár ukrajinskej vojne v tomto kontexte: „Predovšetkým motív zabezpečenia mieru, ktorý bol hlavným základom pre európske zjednotenie ustúpilo trochu do úzadia, keďže mier vo vnútri Európskeho spoločenstva štátov mnohí dlho považovali za samozrejmosť. Aj keď Ukrajina nie je súčasťou Európskej únie, súčasná situácia jasne ukazuje, že mier sa nemôže považovať za samozrejmosť (študent, úloha na mesiac mobility 13.2.; citované z Moodle). Okrem schvaľovania cieľov a európskej integrácie však niektorí študenti poukázali aj na problémy, ktoré musí EÚ ešte vyriešiť. Takmer všetky uvedené problémy sa týkajú ochrany klímy. Tu je príklad výroku: „Podľa môjho názoru je to pravda mnohé z problémov už nie je možné riešiť na národnej úrovni. Otázkou však je , či sa EÚ dokáže vysporiadať s problémami ako zmena klímy. Doteraz to nebolo možné. Úloha dňa 13, pod úloha 2: „Sú motívy založenia EÚ aktuálne aj dnes? Napíšte krátke osobné vyhlásenie.“ Dohodnúť sa na jednotnej a účinnej klimatickej politike v rámci EÚ. V tomto ohľade, motivácia je stále aktuálna, ale zatiaľ sa to nedá vyriešiť. Na to EÚ chýbajú možnosti sankcií voči krajinám“ (študent, úloha na mesiac mobility 13.2.; cit z moodlu).

4 Európske občianstvo: nevyhnutné, užitočné alebo nadbytočné

Zavedenie európskeho občianstva v roku 1992 bolo dôležitým medzníkom v tomto procese európskej integrácie. Prieskum z roku 2020 zistil, že približne dve tretiny občanov EÚ si uvedomujú pojem európskeho občianstva a sú veľmi dobre informovaní o svojich právach (Európska únia 2020). Tieto prieskumy sa vždy týkajú respondentov všetkých vekových kategórií. Našom projekte bolo zaujímavé sledovať, čo si myslia o tejto problematike študenti, z ktorých väčšina bola vo veku 20 až 22 rokov, a ako chápu európske občianstvo. Úloha dňa 8 5 bola preto venovaná otázkam európskeho občianstva.

Na otázku, či je európske občianstvo užitočné alebo potrebné okrem občianstva konkrétneho štátu odpovedalo 38 zo 40 študentov, že považujú občianstvo EÚ za celkovo užitočné. Zistila sa teda veľmi vysoká úroveň zhody. V obsahu textov vytvorených študentmi však boli zreteľné rozdiely, najmä čo sa týka rozlišovania, či je občianstvo EÚ len „užitočné“ alebo aj „nevyhnutné“. Na ilustráciu sú tu citované niektoré výroky študentov. Najskôr, vyhlásenia študentov, ktorí považujú občianstvo EÚ za užitočné, ale nie nevyhnutné: „Určite je dôležité, ale nie nevyhnutné“ (študent, úloha na mesiac mobility 8.1; citované z Moodle). Ďalšia osoba napísala: „Ja nepovažujem to za potrebné, ale v niektorých prípadoch to môže byť užitočné, napr. keď príde cudzinec do krajiny, ale bolo by pre nich príliš komplikované získať štátne občianstvo, môžu získať občianstvo EÚ“ (študent, úloha na mesiac mobility 8.1; citované z Moodle). Asi polovica študentov boli veľmi pozitívni, takmer nadšení z možností, ktoré ponúka európske občianstvo. Tu je niekoľko príkladov: „Áno. EÚ ako ideu definuje určité hodnoty. Preto musí byť zaručené, že tieto hodnoty budú rešpektovať všetky členské štáty EÚ. Občianstvo EÚ poskytuje občanom EÚ okrem iného právo si ho nárokovať. Občianstvo znamená rovnaké práva pre všetkých a podporuje zmysel pre komunitu“ (študent, mesiac mobility úloha 8.1; citované z Moodle). „Podľa môjho názoru je európske občianstvo v našej súčasnej dobe pre globalizovaný svet nutnosťou. Zatiaľ čo štátne občianstvo vám dáva záruky vo vašom štáte a podporuje vašu národnú identitu, európske občianstvo umožňuje pohyb medzi krajinami, štúdium v rôznych krajinách, cestovanie, export, obchod a mnoho ďalších súvisiacich vecí oveľa ľahšie. je to ekvivalent slobody“ (študent, úloha na mesiac mobility 8.1; cit. z Moodle). Túto otázku študenti opäť čiastočne vnímali optikou súčasnej vojny na Ukrajine: „Áno, myslím si, že je to veľmi dôležité, pretože je to cesta k rozvoju Európana.

5 úloha dňa 8, čiastková úloha 1: „Myslíte si, že európske občianstvo je užitočné alebo potrebné popri národnom občianstve?“ Aby sa Európa mohla spojiť ako jeden celok pri riešení ekonomických a vojenských hrozieb z iných národov. Zjednotená Európa nás posilňuje ako celok, najmä v súčasnej situácii kedy nastala expanzia zo strany Ruska na Ukrajinu. EÚ

postupuje jednotne a prekoná problémy len ako jeden celok.“ (študent, úloha na mesiac mobility 8.1; citované z Moodle). Okrem otázky, či je európske občianstvo užitočné alebo potrebné, v druhej čiastkovej úlohe dňa 8 6 sme sa študentov opýtali, či si myslia, že existujú občianske práva, ktoré by lepšie riešila Európska únia ako národný štát.

Študenti boli vo všeobecnosti ambivalentní k otázke; asi polovica napísala, že nie som si istý (úloha na mesiac mobility 8.2; citované z Moodle). Niektorí študenti na druhej strane uvádzali konkrétne odbory, kde si mysleli, že EÚ má resp. by mala mať viac možností. Tu sú dva príklady: „Určite áno, napríklad rovnaké platové podmienky pre ženy, podmienky životného prostredia, kvalita potravín a výrobkov, lepšia starostlivosť o väzňov atď.“ (študent, úloha na mesiac mobility 8.2; citované z Moodle). „Áno, myslím, že tam sú. EÚ oveľa viac podporuje menšiny ako môj národný štát“ (študent, mesiac mobility úloha 8.2; citované z Moodle). Keď hovoríme o procese európskej integrácie, vynára sa ďalšia otázka o demokratickej legitimitate v rámci viacúrovňového systému EÚ. V tretej čiastkovej úlohe 8. 7 deň sa preto študenti pýtali, či by mal mať Európsky parlament viac práv. názory študentov na túto otázku boli veľmi zmiešané. Niektorí študenti boli proti („NIE, mali by mať menšiu moc, sme nezávislý štát, nie kolónia EÚ (študent, úloha na mesiac mobility 8.3; citované z Moodle), zatiaľ čo iní súhlasili s aktuálnou rovnováhou síl („Nie, myslím si, že terajší stav je v poriadku“ (študent, úloha na mesiac mobility 8,3; citované z Moodle).

Na druhej strane, veľa študentov odpovedalo na túto otázku celkom nadšene so želaním rozšírenia vplyvu Európskeho parlamentu.

Tu je niekoľko príkladov: „Myslím si, že áno, pretože zastupuje občanov Európskej únie a preto by v nich mal mať prednosť“ (študent, úloha na mesiac mobility 8.3; cit z Moodle). "Áno! Myslím si, že pre ochranu našich práv a demokraciu je to rozhodujúce. EÚ robí krok k zjednoteniu všetkých krajín EÚ“ (študent, úloha na mesiac mobility 8.3; citované z Moodle). Niektorí študenti uviedli aj konkrétne oblasti, kde by chceli vidieť väčší vplyv Európskeho parlamentu vrátane klimatických zmien a legislatívy: „V globalizovanom svete, v ktorom žijeme, musíme byť jednotní ako Európa, aby si ju všimli. Individuálne Európske krajiny majú malý vplyv na veľké mocnosti ako USA, Čína a Rusko. Okrem toho sú potrebné globálne riešenia pre výzvy, ako je zmena klímy. Individuálne národné štáty nedokážu zastaviť klimatickú krízu samy. 6 úloha dňa 8, pod úloha 2: „Existujú občianske práva, ktoré Európska únia rieši lepšie ako národné štáty?“ 7úloha dňa 8, pod úloha 3: „Myslíte si, že Európsky parlament by mal mať väčšiu právomoc formulovať politiku pre európskych občanov?“ Parlament by mal mať viac právomocí“ (študent, úloha na mesiac mobility 8.3; citované z Moodle). „Poslanci Európskeho parlamentu spolu s Radou ministrov sú zodpovedný za legislatívu v Únii. Legislatívne návrhy však môže predložiť len Európska komisia. Preto sa kritizuje demokratický deficit. Parlament by mal byť posilnený a mať väčšiu silu.“ (študent, úloha na mesiac mobility 8.3; citované z Moodle).

5 Záver

Počas mesiaca mobility sa mnohé z obsahových cieľov projektu dosiahli spoločným úsilím všetkých zúčastnených. Týka sa to hlavne riešením otázok týkajúcich sa európskej a národnej identity. Diskutovalo sa na rôznych fórach o téme národné občianstvo verus občianstvo EÚ. Počas celého projektu boli vypracované výstupy na rôznej technickej úrovni, ktoré je možné používať pre vzdelávacie procesy v školách. Všetci účastníci projektu sa mohli oboznámiť s virtuálnym svetom programu Kitely. Systém Kitely sa osvedčil ako vynikajúci nástroj pri výučbe študentov a žiakov so špecifickými potrebami.

Literatúra

- 1) European Union. 2020. "EU Citizenship: New Survey Shows EU Citizens are More Aware of Their Rights." *The European Sting*. <https://europeansting.com/2020/07/09/eu-citizenship-new-survey-shows-eu-citizens-are-more-aware-of-their-rights/> (zuletzt aufgerufen am 22.09.2022).
- 2) European Union. o. J. "Schumann-Erklärung von Mai 1950." *Homepage of the European Union*. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_de (zuletzt aufgerufen am 22.09.2022).